

Carme Riera

Esriptora

És el primer cop que Carme Riera dona veu a un personatge masculí que s'expressa en primera persona. El protagonista de 'Les darreres paraules' no és un personatge qualsevol. És l'arxiduc Lluís Salvador, a qui ella situa en els últims dies de vida

FRANCESC MELCION

“El meu Arxiduc és un personatge fet de paraules”

◆◆◆◆ Cristina Ros

L'escriptora se situa en el paper de comissionada d'una exposició sobre la figura de Lluís Salvador d'Habsburg-Lorena (Florència, 1847 - Txèquia, 1915), figura mítica per als habitants de les Illes, especialment per als mallorquins, a qui tothom reconeix com l'Arxiduc. Carme Riera (Palma, 1948) es converteix en personatge del seu últim llibre, *Les darreres paraules*, presentat aquest divendres a la Setmana del Llibre en Català, després que li fos concedit el 36è Premi BBVA Sant Joan de novel·la, dotat amb 35.000 euros, que publica Edicions 62.

Els que sabem que vostè realment va exercir de comissària de *Jo, l'Arxiduc*. *El desig d'anar més lluny*, una exposició que es va poder veure l'any passat al Casal Solleric de Palma, mentre llegim *Les darreres paraules*, ens trobem repetint-nos una vegada i una altra que es tracta d'una novel·la. ¿És conscient

que si no hagués guanyat el Sant Joan d'aquest gènere i si no llegís un inequívoc colofó que el defineix com a novel·la, els lectors podríem pensar que ha descobert i transcrit el manuscrit amb les últimes voluntats de l'Arxiduc?

Si és així, em satisfà perquè un dels objectius que em vaig proposar i que vaig tenir molt present mentre escrivia *Les darreres paraules* és que fos versemblant. Era un dels gran reptes. Així i tot, no enganyo, és una novel·la que fa servir la tècnica del manuscrit trobat. I és ficció també en el sentit que jo no puc entrar en la mentalitat d'un home real com l'Arxiduc, per molt que l'he estudiat en profunditat i que sempre he admirat la seva obra.

La novel·la està dividida en dues parts diferenciades. Una primera d'introducció, de més de 30 pàgines, on vostè, com a comissària de l'esmentada exposició, narra els fets esdevinguts a partir de la mos-

“VOLIA AIXECAR UN PERSONATGE MASCULÍ QUE PARLA EN PRIMERA PERSONA I FER-LO CREÏBLE”

tra. I una segona part, “El manuscrit”, on la veu la té Lluís Salvador, una setmana abans de morir, quan dicta una mena de memòries i voluntats al seu secretari, Erwin Hubert. Vostè fa servir un llenguatge directe, quasi sense figures literàries. Sembla sentir-s'hi molt còmoda amb aquest estil. Va ser així?

A la introducció, és una comissària d'una exposició la que parla, no una escriptora. Dono veu a Carme Riera, que rep l'encàrrec de treballar la figura i l'obra de l'Arxiduc per a una mostra, que s'hi endinsa com a investigadora i que per força ha de relatar els fets com a tècnica. Això, per a mi, ha estat una dificultat, avessada com estic a fer d'escriptora i no de tècnica d'exposicions. En tot cas, com a escriptora, he de fer que el lector no percebi aquesta dificultat.

A la segona part, l'Arxiduc és l'única veu. ¿Ha sigut un repte per a vostè adquirir una veu masculina?

A mi em diverteix i m'estimula fer el que no he fet abans. Mai no havia fet servir una veu masculina que parlés en primera persona. El repte era aixecar aquest personatge masculí i, sobretot, mantenir-lo creïble durant unes 130 pàgines. A més, el meu Arxiduc està moribund, no té forces i és conscient que no li queda temps. Aquest fet condiciona l'escriptura, d'una banda perquè parla des de l'interior, i de l'altra perquè com a moribund que dicta les darreres voluntats, tampoc no podia fer literatura. Un altre condicionant és saber, com es diu, que el manuscrit està escrit en alemany. En tot cas, cada vegada que m'adonava que allargava les frases o que m'entretenia dues línies amb una descripció, ho tallava. Una persona en aquesta situació no descriu, ni s'entretén.

Qui és l'Arxiduc i com és el vostre? L'Arxiduc és un personatge mític per a les Balears i sobretot a Mallorca. És un punt de referència, la personalitat més important que fins avui ha visitat les Illes. S'ha de pensar que era cosí de l'emperador d'Àustria, la monarquia més antiga d'Europa, i que va convidar l'emperadriu Sissí a l'illa. Al segle XIX, la gent mitificava les monarquies. I ell, a més, no va ser un visitant. Va comprar terres a la serra de Tramuntana, va estudiar les Illes i es va integrar entre els veïns. Jo de nina anava sovint per les terres que havien estat de l'Arxiduc, i en sentia a parlar. Deien que era lleig, que anava brut, que no deixava talar un arbre i que li agradava que el confonguessin amb els seus servidors. I jo, que no he seguit cap biografia concreta, encara que els personatges que surten a la novel·la són reals, així com ho són la majoria de dades i dates, el meu Arxiduc és el que surt de la novel·la, un personatge fet de paraules. El millor que pot passar és que el lector construeixi el seu Arxiduc.

Autor de *Die Balearen in Wort und Bild geschildert* [Les Balears descrites per la paraula i la imatge], una obra magna i sense precedents com a investigació científica de les Balears, sempre s'ha dit que va ser un pioner de l'ecologisme. Però vostè no se centra en aquest fet. No ho faig perquè és la part més coneguda, la que està lligada al *Die Balearen*. Es diu que quan va comprar la finca de Miramar, que per la seva condició gairebé de penya-segats no servia per conrear, la gent deia que estava boig. Avui sabem que gràcies a l'Arxiduc, la Tramuntana es va conservar força natural i avui és Patrimoni de la Humanitat. De tota manera, la novel·la s'endinsa en la vida personal, íntima, sentimental i també política de Lluís Salvador. ◆◆